Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA NIKOLASA EMILIU [*NICHOLAS EMILIOU*]
SECINĀJUMI,
sniegti 2022. gada 3. februārī [1]

Lieta C-576/20

CC
pret
Pensionsversicherungsanstalt

(*Oberster Gerichtshof* (Augstākā tiesa, Austrija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Migrējošo darba ņēmēju sociālais nodrošinājums – Sociālā nodrošinājuma sistēmu koordinēšana – Regulas (EK) Nr. 987/2009, ar ko nosaka īstenošanas kārtību Regulai (EK) Nr. 883/2004, 44. panta 2. punkts – Tiesību uz vecuma pensiju pārbaude – Citā dalībvalstī uzkrāta bērna audzināšanas perioda ņemšana vērā – Nosacījumi – Faktu pielīdzināšanas princips – Profesionāla darbība, kas veikta tikai vienā dalībvalstī

I. Ievads

1. *Oberster Gerichtshof* (Augstākā tiesa, Austrija) ir vērsusies Tiesā ar jautājumiem par Regulas (EK) Nr. 987/2009, ar ko nosaka īstenošanas kārtību Regulai (EK) Nr. 883/2004 par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu, 44. panta 2. punkta interpretāciju [2].

2. Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu tika iesniegts tiesvedībā starp CC (turpmāk tekstā – "apelācijas sūdzības iesniedzēja") un *Pensionsversicherungsanstalt* (turpmāk tekstā – "*PVA*"), kas ir iestāde, kura atbild par tiesību aktos noteikto vecuma apdrošināšanas sistēmu Austrijā. Tas attiecas uz iepriekš minētās iestādes atteikumu apelācijas sūdzības iesniedzējas vecuma pensijas aprēķināšanas nolūkā ņemt vērā laika periodus, ko viņa veltījusi savu bērnu audzināšanai Beļģijā un Ungārijā.

3. Šajā kontekstā jautājumi konkrētāk attiecas uz nosacījumiem, ar kādiem kompetentajai iestādei tajā dalībvalstī, kurā persona ir strādājusi, ir jāpiemēro attiecīgās dalībvalsts tiesību akti attiecībā uz bērna audzināšanas periodiem, ko šī persona ir uzkrājusi vienā vai vairākās citās dalībvalstīs.

[1] Oriģinālvaloda – angļu.

[2] Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 16. septembra regula (OV 2009, L 284, 1. lpp.).

4. Tiesa jau iepriekš, piemērojot Regulu (EEK) Nr. 1408/71 [3], kas bija spēkā pirms Regulu Nr. 883/2004 un Nr. 987/2009 pieņemšanas un neietvēra nekādu noteikumu par šo konkrēto jautājumu, ir nospriedusi, ka šai pirmajai dalībvalstij ir jāpiemēro savs tiesiskais regulējums šādiem bērna audzināšanas periodiem, ja tie ir "pietiekami cieši saistīti" ar nodarbinātības vai pašnodarbinātības periodiem, kurus šī pati persona ir iepriekš uzkrājusi tās teritorijā.

5. Šīs lietas jautājuma būtība ir par to, vai šis tiesiskais risinājums joprojām ir piemērojams tagad, kad likumdevējs ir pieņēmis Regulas Nr. 987/2009 44. panta 2. punktu un skaidri uzskaitījis to kritēriju kopumu, kuru mērķis ir precizēt šo pienākumu. Kā paskaidrošu turpinājumā, es uzskatu, ka šī tiesību norma ir aizstājusi "pietiekami ciešas saiknes" kritēriju.

II. Atbilstošās tiesību normas

A. Savienības tiesības

1. Regula (EK) Nr. 883/2004

6. Regulas (EK) Nr. 883/2004 [4] II sadaļā "Piemērojamo tiesību aktu noteikšana" tostarp ietverts 11. pants, kurā noteikts:

"1. Personas, uz kurām attiecas šī regula, ir pakļautas tikai vienas dalībvalsts tiesību aktiem. Šos tiesību aktus nosaka saskaņā ar šo sadaļu.

[..]

3. Ievērojot 12.–16. pantu:

a) persona, kas veic darbību nodarbinātas vai pašnodarbinātas personas statusā kādā dalībvalstī, ir pakļauta minētās dalībvalsts tiesību aktiem;

[..]

e) katra persona, uz ko neattiecas a)–d) apakšpunkts, ir pakļauta dzīvesvietas dalībvalsts tiesību aktiem, neierobežojot citus šās regulas noteikumus, kas viņai garantē pabalstus, ko nosaka vienas vai vairāku citu dalībvalstu tiesību akti."

7. Saskaņā ar šīs pašas regulas 87. pantu:

"1. Nekādas tiesības saskaņā ar šo regulu nav iegūstamas par laika posmu pirms tās piemērošanas dienas.

2. Lai noteiktu pabalstu tiesības, kas iegūtas saskaņā ar šo regulu, ņem vērā visus apdrošināšanas periodus un, attiecīgā gadījumā, visus nodarbinātības, pašnodarbinātības vai dzīvesvietas

[3] Padomes Regula (1971. gada 14. jūnijs) par sociālā nodrošinājuma shēmu piemērošanu darbiniekiem un viņu ģimenēm, kas pārvietojas Kopienā (OV, īpašais izdevums angļu valodā, 1971 (II), 416. lpp.).

[4] Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (2004. gada 29. aprīlis) par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu (OV 2004, L 166, 1. lpp.).

periodus, kas ir izpildīti saskaņā ar dalībvalsts tiesību aktiem pirms šās regulas piemērošanas attiecīgajā dalībvalstī."

8. Saskaņā ar Regulas Nr. 883/2004 91. pantu minēto regulu piemēro no tās īstenošanas regulas, proti, Regulas Nr. 987/2009, spēkā stāšanās dienas 2010. gada 1. maijā. Ar to atceļ Regulu Nr. 1408/71.

2. Regula Nr. 987/2009

9. Regulā Nr. 987/2009 ir noteikta Regulas Nr. 883/2004 īstenošanas kārtība saskaņā ar pēdējās minētās regulas 89. pantu.

10. Saskaņā ar Regulas Nr. 987/2009 14. apsvērumu:

"Ir vajadzīgi konkrēti īpaši noteikumi un procedūras, lai noteiktu tiesību aktus, kas piemērojami, lai ņemtu vērā periodus, ko apdrošinātā persona veltījusi bērnu audzināšanai dažādās dalībvalstīs."

11. Šīs pašas regulas 44. pantā ir noteikts:

"1. Piemērojot šo pantu, "bērna audzināšanas periods" ir jebkurš periods, kas ir iemaksu periods saskaņā ar dalībvalsts pensiju tiesību aktiem vai kas nodrošina pensijas papildinājumu konkrēti tā iemesla dēļ, ka persona ir audzinājusi bērnu, neatkarīgi no metodes, kāda izmantota šādu periodu aprēķināšanai, un neatkarīgi no tā, vai tie uzkrājas bērna audzināšanas laikā vai tiek atzīti ar atpakaļejošu spēku.

2. Ja saskaņā ar tās dalībvalsts tiesību aktiem, kas ir kompetenta atbilstīgi [Regulas Nr. 883/2004] II sadaļai, neviens bērna audzināšanas periods netiek ņemts vērā, tās dalībvalsts iestāde, kuras tiesību akti saskaņā ar [Regulas Nr. 883/2004] II sadaļu bija piemērojami attiecīgajai personai sakarā ar tās darbību nodarbinātas vai pašnodarbinātas personas statusā dienā, kad saskaņā ar šiem tiesību aktiem bērna audzināšanas periodu sāka ņemt vērā attiecīgajam bērnam, arī turpmāk ir atbildīga ņemt vērā šo periodu kā bērna audzināšanas periodu saskaņā ar saviem tiesību aktiem tā, it kā šā bērna audzināšana notiktu tās teritorijā.

[..]"

12. Regulas Nr. 987/2009 93. pants ir formulēts šādi:

"[Regulas Nr. 883/2004] 87. pants piemērojams situācijās, uz kurām attiecas īstenošanas regula."

B. Valsts tiesības

13. *Allgemeines Pensionsgesetz* (Vispārējais pensiju likums, turpmāk tekstā – "*APG*") (*BGBl.* I, 142/2004) 16. panta 3.a punktā it īpaši ir paredzēts, ka aizstājošie periodi saistībā ar bērna audzināšanas laiku atbilstīgi *Allgemeines Sozialversicherungsgesetz* (Vispārējais sociālās apdrošināšanas likums, turpmāk tekstā – "*ASVG*") (*BGBl.* 189/1955) 227.a pantam un *Gewerbliches Sozialversicherungsgesetz* (Likums par to personu sociālo apdrošināšanu, kas nodarbinātas tirdzniecībā un komercdarbībā, turpmāk tekstā – "*GSVG*") (*BGBl.* 560/1978) 116.a pantam arī ir uzskatāmi par apdrošināšanas mēnešiem, lai sasniegtu minimālo apdrošināšanas periodu atbilstīgi minētā tiesību akta 4. panta 1. punktam.

14. *ASVG* 227.a pantā ir noteikts:

"(1) Turklāt attiecībā uz laika periodu pēc 1955. gada 31. decembra un pirms 2005. gada 1. janvāra pensijas apdrošināšanas stāža posmā, kurā iekļaujas pēdējais iepriekšējais iemaksu periods, vai, ja tāda nav, tad tajā pensijas apdrošināšanas stāža posmā, kurā iekļaujas pirmais nākamais iemaksu periods, apdrošinātai personai, kura faktiski un pārsvarā ir audzinājusi savu bērnu (2. punkts), šīs audzināšanas laiks valsts teritorijā tiek ieskaitīts kā aizstājošais periods, kas nepārsniedz 48 kalendāros mēnešus no bērna dzimšanas brīža. Vairāku bērnu piedzimšanas gadījumā šis periods tiek pagarināts līdz 60 kalendārajiem mēnešiem.

[..]"

15. *GSVG* 116.a pants būtībā ir identisks *ASVG* 227.a pantam.

III. Fakti, tiesvedība valsts tiesās un prejudiciālie jautājumi

16. Apelācijas sūdzības iesniedzēja 2017. gada 11. oktobrī iesniedza pieteikumu *PVA* vecuma pensijas saņemšanai. Viņa apgalvoja, ka no 1976. gada 4. oktobra līdz 1977. gada 28. augustam viņa bija pabeigusi pirmo 11 mēnešu apdrošināšanas periodu, pamatojoties uz veiktajām obligātās apdrošināšanas iemaksām, būdama mācekle Austrijā, un no 1982. gada 1. janvāra līdz 1986. gada 30. septembrim – otru 57 mēnešu apdrošināšanas periodu kā pašnodarbināta persona tajā pašā dalībvalstī.

17. Apelācijas sūdzības iesniedzēja 1986. gada oktobrī devās studēt uz Apvienoto Karalisti. Viņa palika tur, līdz 1987. gada novembra sākumā pārcēlās uz Beļģiju. Dzīvojot Beļģijā, viņa dzemdēja divus bērnus: pirmo 1987. gada decembrī un otro 1990. gada februārī. Viņa kopā ar bērniem vispirms dzīvoja Beļģijā, pēc tam no 1991. gada 5. decembra līdz 1992. gada 31. decembrim Ungārijā un visbeidzot, no 1993. gada 1. janvāra līdz 1993. gada 8. februārim, Apvienotajā Karalistē.

18. Apelācijas sūdzības iesniedzēja savu bērnu audzināšanai veltīja laiku no 1987. gada 5. decembra (pirmā bērna piedzimšanas diena) līdz 1993. gada 8. februārim (diena, kad viņa atgriezās Austrijā). Šajā laikposmā viņa nestrādāja algotu darbu.

19. Pēc atgriešanās Austrijā apelācijas sūdzības iesniedzēja turpināja audzināt savus bērnus pilna laika režīmā. Pēc tam viņa kā pašnodarbināta persona uzkrāja papildu periodus līdz 2017. gada oktobrim, kad viņa aizgāja pensijā.

20. Ar 2017. gada 29. decembra lēmumu *PVA* piešķīra apelācijas sūdzības iesniedzējai vecuma pensiju, kas ietvēra 14 mēnešus aizstājošā perioda saistībā ar bērna audzināšanas laiku no 1993. gada janvāra līdz 1994. gada februārim Apvienotajā Karalistē un Austrijā [5].

[5] *PVA* Tiesā paskaidroja, ka tā bija iekļāvusi Apvienotajā Karalistē pavadīto laiku (no 1993. gada 1. janvāra līdz 1993. gada 8. februārim) apelācijas sūdzības iesniedzējas pensijas tiesību aprēķinā, jo apelācijas sūdzības iesniedzēja sākotnēji bija norādījusi, ka viņa atgriezusies Austrijā 1992. gada 31. decembrī. Tādējādi šis periods tika ieskaitīts kopā ar citiem Austrijas teritorijā pavadītajiem bērna audzināšanas periodiem un tas neietilpst "strīdīgajos bērnu audzināšanas periodos", kā noteikts šo secinājumu 21. punktā.

21. Apelācijas sūdzības iesniedzēja apstrīdēja šo lēmumu, pamatojoties uz to, ka viņai bija tiesības uz lielāku vecuma pensiju, ņemot vērā to, ka periodi, kurus viņa pavadīja Beļģijā un Ungārijā, audzinot bērnus no 1987. gada 5. decembra līdz 1992. gada 31. decembrim (turpmāk tekstā – "strīdīgie bērnu audzināšanas periodi"), arī bija jāņem vērā kā "aizstājošie periodi".

22. *PVA* apgalvoja, ka apelācijas sūdzības iesniedzēja neatbilst Regulas Nr. 987/2009 44. panta 2. punktā noteiktajiem kritērijiem attiecībā uz šiem periodiem. Pirmkārt, viņa neesot strādājusi algotu darbu tieši pirms dienas, no kuras strīdīgie bērnu audzināšanas periodi tiktu ņemti vērā saskaņā ar Austrijas tiesībām. Otrkārt, šie periodi esot uzkrāti dalībvalstīs (proti, Beļģijā un Ungārijā), kuru tiesību akti jau ļāva ņemt vērā bērnu audzināšanai veltīto laiku.

23. Pirmās instances tiesa *Arbeits- und Sozialgericht Wien* (Darba un sociālo lietu tiesa Vīnē, Austrija) apelācijas sūdzības iesniedzējas prasību noraidīja, pamatojoties uz to, ka viņa neatbilda Regulas Nr. 987/2009 44. panta 2. punktā paredzētajiem nosacījumiem. *Oberlandesgericht* (Apelācijas tiesa Vīnē, Austrija) šo lēmumu atstāja spēkā. Pēc tam apelācijas sūdzības iesniedzēja iesniedza pārsūdzēja minēto lēmumu *Oberster Gerichtshof* (Augstākā tiesa, Austrija), kurā viņa lūdza apmierināt viņas prasību.

24. Iesniedzējtiesa paskaidro, ka šajā lietā *ratione temporis* ir piemērojamas Regula Nr. 883/2004 un Regula Nr. 987/2009. Turklāt tā secina, ka, tā kā apelācijas sūdzības iesniedzēja Austrijā nestrādāja ne kā nodarbināta, ne kā pašnodarbināta persona, kad viņa pirmo reizi sāka veltīt savu laiku bērnu audzināšanai, strīdīgie bērnu audzināšanas periodi neatbilst Regulas Nr. 987/2009 44. panta 2. punktā noteiktajām prasībām.

25. Šajā ziņā tā norāda, ka Regulu Nr. 883/2004 un Nr. 987/2009 mērķis nav saskaņot vai pat tuvināt dalībvalstu sociālā nodrošinājuma sistēmas, bet gan tikai tās koordinēt. Tādējādi tādas personas kā apelācijas sūdzības iesniedzēja nevar cerēt, ka viņu pārcelšanās no vienas dalībvalsts uz citu neietekmēs viņu sociālā nodrošinājuma situāciju, un ka tās dalībvalsts kompetentās iestādes, kurā šīs personas ir strādājušas, vienā vai vairākās citās dalībvalstīs (šajā gadījumā Beļģijā un Ungārijā) uzkrātos bērnu audzināšanas periodus vienmēr aplūkos tādējādi, it kā tie būtu uzkrāti minēto iestāžu valsts teritorijā.

26. Tomēr tā arī uzskata, ka pamatlietā aplūkotie apstākļi ir līdzīgi tiem, kas bija pamatā spriedumam *Reichel-Albert*[6] Regulas Nr. 1408/71 (kura tika atcelta un aizstāta ar Regulām Nr. 883/2004 un Nr. 987/2009) piemērošanas kontekstā. Saskaņā ar Tiesas argumentāciju minētajā spriedumā un citos iepriekšējos spriedumos, kuri arī tika pieņemti, pamatojoties uz Regulu Nr. 1408/71 (proti, spriedumos *Elsen*[7] un *Kauer*[8]), lai Austrijas tiesību akti varētu tikt piemēroti strīdīgajiem bērnu audzināšanas periodiem, būtu pietiekami konstatēt "pietiekami ciešu saikni" starp šiem periodiem un šajā dalībvalstī uzkrātajiem stāžā iekļaujamajiem nodarbinātības vai pašnodarbinātības periodiem.

27. Šajā ziņā iesniedzējtiesa uzsver apstākli, ka, lai gan apelācijas sūdzības iesniedzēja bērnu dzimšanas brīdī neatradās Austrijā, faktiski tikai šajā dalībvalstī viņa bija strādājusi un uzkrājusi stāžā iekļaujamos nodarbinātības vai pašnodarbinātības periodus. Tā arī skaidro, ka, tā kā Regula Nr. 1408/71 strīdīgo bērnu audzināšanas periodu laikā vēl bija spēkā, ņemot vērā iepriekš minēto Tiesas judikatūru, ir būtiski iemesli, lai šiem periodiem piemērotu "pietiekami ciešas saiknes" kritēriju. Ja tas nebūtu iespējams, apelācijas sūdzības iesniedzēja pēc Regulas

6 Spriedums, 2012. gada 19. jūlijs (C-522/10, EU:C:2012:475) (turpmāk tekstā – "spriedums *Reichel-Albert*").

7 Spriedums, 2000. gada 23. novembris (C-135/99, EU:C:2000:647) (turpmāk tekstā – "spriedums *Elsen*").

8 Spriedums, 2002. gada 7. februāris (C-28/00, EU:C:2002:82) (turpmāk tekstā – "spriedums *Kauer*").

Nr. 987/2009 44. panta 2. punkta stāšanās spēkā nonāktu situācijā, kas būtu mazāk labvēlīga viņas interesēm nekā pirms tās stāšanās spēkā. Šādas izmaiņas viņas tiesiskajā situācijā notiktu ilgu laiku pēc tam, kad viņa būtu uzkrājusi strīdīgos bērnu audzināšanas periodus.

28. Līdz ar to iesniedzējtiesa pauž šaubas par to, vai jautājums par Austrijas tiesību aktu piemērojamību strīdīgajiem bērnu audzināšanas periodiem būtu jāizskata, ņemot vērā *vienīgi* Regulas Nr. 987/2009 44. panta 2. punktu. Tai nav skaidrs, vai šajā lietā ar minēto tiesību normu varētu tikt aizskarta tiesiskā paļāvība, kas, pēc apelācijas sūdzības iesniedzējas domām, varētu izrietēt no Tiesas judikatūras attiecībā uz Regulas Nr. 1408/71 piemērošanu.

29. Šajā kontekstā *Oberster Gerichtshof* (Augstākā tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai Regulas [Nr. 987/2009] 44. panta 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tas nepieļauj, ka dalībvalsts, kura ir kompetenta piešķirt vecuma pensiju un saskaņā ar kuras tiesību normām pensijas pieprasītājai visā viņas darba dzīves laikā, izņemot bērna audzināšanas periodus, ir bijis nodarbinātas vai pašnodarbinātas personas statuss, ņem vērā citās dalībvalstīs uzkrātos bērnu audzināšanas periodus, jau tādēļ vien, ka brīdī, kurā bija jāņem vērā attiecīgā bērna audzināšanas periods atbilstoši šīs dalībvalsts tiesību normām, šai pensijas pieprasītājai nebija ne nodarbinātas, ne arī pašnodarbinātas personas statusa?

Ja atbilde uz pirmo jautājumu ir noliedzoša:

2) Vai Regulas [Nr. 987/2009] 44. panta 2. punkta pirmais noteikums ir jāinterpretē tādējādi, ka saskaņā ar Regulas [Nr. 883/2004] par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu II sadaļu kompetentā dalībvalsts vispār neņem vērā bērna audzināšanas periodus atbilstoši tās tiesību normām vai tā šo periodu neņem vērā tikai konkrētā gadījumā?"

30. Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu, kas datēts ar 2020. gada 13. oktobri, tika reģistrēts 2020. gada 4. novembrī. Apelācijas sūdzības iesniedzēja, *PVA*, Čehijas, Spānijas un Austrijas valdības, kā arī Eiropas Komisija ir iesniegušas rakstveida apsvērumus.

31. 2021. gada 11. novembra tiesas sēdē bija pārstāvēti visi lietas dalībnieki un ieinteresētās personas, izņemot Čehijas valdību.

IV. Analīze

32. Saskaņā ar Regulas Nr. 987/2009 44. panta 2. punktu tās dalībvalsts kompetentajām iestādēm, kurā persona ir bijusi nodarbināta vai pašnodarbināta (turpmāk tekstā – "A dalībvalsts"), vecuma pensijas piešķiršanas nolūkā ir jāņem vērā šīs personas uzkrātie bērnu audzināšanas periodi citā dalībvalstī (turpmāk tekstā – "B dalībvalsts"), *it kā šie bērnu audzināšanas periodi būtu uzkrāti tās teritorijā*[9], ja ir izpildīti šādi nosacījumi:

– saskaņā ar B dalībvalsts tiesību aktiem bērna audzināšanas periods netiek ņemts vērā;

– A dalībvalsts tiesību akti iepriekš bija piemērojami attiecīgajai personai, pamatojoties uz to, ka viņa šajā dalībvalstī strādāja kā nodarbināta vai pašnodarbināta persona, un

[9] Regulas Nr. 987/2009 44. panta 2. punktā ir atspoguļots vispārējais vienlīdzīgas attieksmes princips, ko kodificēt ir Regulas Nr. 883/2004 5. panta nolūks (šajā sakarā skat. arī minētās regulas 5. apsvērumu).

– uz šo personu minētās nodarbinātības dēļ joprojām attiecās A dalībvalsts tiesību akti dienā, kad saskaņā ar šīs pašas dalībvalsts tiesību aktiem attiecībā uz attiecīgo bērnu sāka ņemt vērā bērna audzināšanas periodu [10].

33. Iesniedzējtiesa ar saviem jautājumiem, uz kuriem es pēc kārtas atbildēšu, lūdz Tiesu precizēt šīs tiesību normas materiālo piemērošanas jomu divos aspektos.

34. Pirmkārt, tā būtībā vēlas noskaidrot, vai tiesiskais risinājums, ko Tiesa ir pieņēmusi savā agrākajā judikatūrā (precīzāk, spriedumā *Reichel-Albert*), joprojām ir piemērojams Regulas Nr. 987/2009 44. panta 2. punkta piemērošanas kontekstā, lai pat tad, ja nav izpildīta iepriekš minētā trešā prasība, A dalībvalsts kompetentajām iestādēm, ja pastāv "pietiekami cieša saikne" starp attiecīgajiem nodarbinātības vai pašnodarbinātības periodiem, kas veikti tās teritorijā, un bērna audzināšanas periodiem, kas uzkrāti B dalībvalstī, šiem periodiem būtu jāpiemēro savi tiesību akti.

35. Konkrētāk, tā vēlas uzzināt, vai un, ja jā, tad kādā mērā "pietiekami ciešas saiknes" kritērijs, ko Tiesa izstrādāja saistībā ar Regulā Nr. 1408/71 ietverto vispārējo noteikumu piemērošanu, kurā nebija ietverts īpašs noteikums par bērna audzināšanas periodiem, joprojām ir piemērojams situācijā, kad Regulas Nr. 987/2009 44. panta 2. punktā ir tieši risināts jautājums par to, kuras dalībvalsts tiesību akti ir piemērojami šādiem periodiem. Šis jautājums izriet no tā, ka pamatlietas kontekstā strīdīgie bērna kopšanas periodi, šķiet, neatbilst šajā tiesību normā noteiktajam trešajam nosacījumam, jo apelācijas sūdzības iesniedzēja nebija nodarbināta vai pašnodarbināta Austrijā dienā, kad saskaņā ar Austrijas tiesisko regulējumu šādi periodi tiktu sākti ņemt vērā. Tomēr iespējams, ka šādi periodi atbilstu "pietiekami ciešas saiknes" kritērijam, ko Tiesa ir noteikusi savā agrākajā judikatūrā.

36. Otrkārt, iesniedzējtiesa attiecībā uz pirmo prasību, kas minēta iepriekš 32. punktā, vēlas precizēt, vai Regulas Nr. 987/2009 44. panta 2. punkts attiecas tikai uz gadījumiem, kad B dalībvalsts savā tiesiskajā regulējumā principā nav paredzējusi bērnu audzināšanas laika ņemšanu vērā, vai arī tas attiecas uz gadījumiem, kad šāds tiesiskais regulējums pastāv, bet šī pēdējā minētā dalībvalsts bērnu audzināšanas laiku neņem vērā *in concreto*. Ja tiktu ievērota pirmā pieeja, tad pamatlietas kontekstā Austrijas tiesības jebkurā gadījumā *nebūtu* piemērojamas strīdīgajiem bērnu audzināšanas periodiem, ja Beļģijas vai Ungārijas tiesībās būtu ietverta norma, kas *principā* ļautu šādus periodus ņemt vērā. Tomēr saskaņā ar otro pieeju būtu ne tikai jāpārbauda, vai šādas tiesību normas pastāv, bet būtu arī nepieciešams noskaidrot, vai šajā gadījumā Beļģijas vai Ungārijas kompetentās iestādes ir *faktiski* ņēmušas vērā strīdīgos bērna audzināšanas periodus.

A. Par pirmo prejudiciālo jautājumu

37. Mana analīze attiecībā uz pirmo jautājumu būs strukturēta šādi. Vispirms izklāstīšu Tiesas "pietiekami ciešas saiknes" kritēriju tās judikatūrā saistībā ar Regulas Nr. 1408/71 piemērošanu (1). Pēc tam paskaidrošu, kāpēc uzskatu, ka šis kritērijs vairs nav piemērojams saskaņā ar Regulām Nr. 883/2004 un Nr. 987/2009 un, konkrētāk, saistībā ar pēdējās minētās regulas 44. panta

[10] Starp citu, vēlos norādīt, ka Regulas Nr. 987/2009 44. panta 3. punktā ir skaidri noteikts, ka šā paša panta 2. punktā paredzētais pienākums nav piemērojams, ja uz attiecīgo personu attiecas vai kļūst piemērojami *citas* dalībvalsts tiesību akti, jo tā veic algotu darbu vai ir pašnodarbināta.

2. punkta piemērošanu (2). Visbeidzot, es sniegšu dažas īsas piezīmes par to, kāpēc, manuprāt, apelācijas sūdzības iesniedzēja nevar pamatoti cerēt, ka viņas situāciju reglamentē Tiesas iepriekšējā judikatūra (3).

1. Pagātne: Tiesas judikatūra spriedumos "Elsen", "Kauer" un "Reichel-Albert" un "pietiekami ciešas saiknes" kritērijs

38. Pirms Regulu Nr. 883/2004 un Nr. 987/2009 stāšanās spēkā Tiesas judikatūra, kā es to saprotu, balstījās uz divpakāpju pieeju, kuras pamatā bija:

– ņemot vērā Regulas Nr. 1408/71 13. panta 2. punktā noteiktos vispārīgos kritērijus, A dalībvalsts tiesību aktu piemērojamība bērnu audzināšanas periodiem, kas uzkrāti B dalībvalstī, ja starp šiem periodiem un A dalībvalstī uzkrātajiem algotas nodarbinātības periodiem ir "cieša saikne" vai "pietiekami cieša saikne" (1. posms), un

– no ES primārajiem tiesību aktiem izrietošais pienākums šādos tiesību aktos bērnu audzināšanas periodus, kas uzkrāti B dalībvalstī, uzskatīt par tādiem pašiem, it kā tie būtu uzkrāti A dalībvalstī (proti, šādus periodus uzskatīt par vienlīdzīgiem) (2. posms).

39. Šī divpakāpju pieeja pirmo reizi tika izklāstīta spriedumā *Elsen*, kas attiecās uz bērna audzināšanu Francijā, kamēr vecāks, kurš bija atbildīgs par šī bērna audzināšanu, līdz bērna piedzimšanai un arī pēc grūtniecības un dzemdību atvaļinājuma perioda strādāja kā pārrobežu darba ņēmējs Vācijā, kur uz viņu attiecās obligātā apdrošināšana. Šajā lietā Tiesa secināja, ka *U. Elsen* situācijai ir piemērojami Vācijas sociālās aprosināšanas tiesību akti, jo starp Francijā uzkrātajiem bērnu audzināšanas periodiem un periodiem, kurus tā bija uzkrājusi Vācijā saistībā ar savu profesionālo darbību šajā dalībvalstī, pastāvēja "cieša saikne" (1. posms)[11]. Tad tā pārbaudīja, vai šie tiesību akti bija saderīgi ar ES tiesībām (konkrētāk, ar attiecīgajām Līguma normām), ņemot vērā, ka tajos bija ietverts nosacījums, saskaņā ar kuru pēc būtības tiesības uz vecuma pensiju bija atkarīgas no nosacījuma, ka bērni ir audzināti Vācijā, vai arī var tikt uzskatīts, ka tie ir audzināti šajā dalībvalstī (2. posms)[12].

40. Tiesa 1. posma ietvaros norādīja, ka saskaņā ar Regulas Nr. 1408/71 13. panta 2. punkta a) un b) apakšpunktā noteiktajiem vispārīgajiem kritērijiem persona, kas ir nodarbināta vai pašnodarbināta vienas dalībvalsts teritorijā, ir pakļauta šīs dalībvalsts sociālā nodrošinājuma tiesību aktiem pat tad, ja tā dzīvo citas dalībvalsts teritorijā[13]. Šajā lietā nevarēja uzskatīt, ka *U. Elsen* būtu bijusi "nodarbināta" Vācijā šīs tiesību normas izpratnē laikposmos, kurus tā bija veltījusi bērnu audzināšanai Francijā. Tomēr Tiesa konstatēja, ka, tā kā starp šiem periodiem un *U. Elsen* nodarbinātības periodiem Vācijā pastāvēja "cieša saikne", nevar uzskatīt, ka *U. Elsen* būtu pārtraukusi jebkādu "profesionālo darbību" un ka šī iemesla dēļ uz viņu attiektos tās dalībvalsts (Francijas) tiesību akti, kurā viņa dzīvoja. Tādējādi strīdīgajiem bērna audzināšanas periodiem bija piemērojamas Vācijas tiesības[14].

41. Līdzīga argumentācija tika izmantota arī spriedumā *Kauer*. Minētajā lietā pieteikuma iesniedzēja bija Austrijas pilsone, kuras trīs bērni bija dzimuši Austrijā. Viņa 1970. gadā pārcēlās uz Beļģiju, kur viņa uz pilna laika slodzi rūpējās par saviem bērniem. Viņa atsāka strādāt

[11] Minētā sprieduma 26. un 27. punkts.

[12] 29. un nākamie punkti.

[13] Turpat, 25. punkts.

[14] Turpat, 26. punkts.

1975. gada septembrī pēc atgriešanās Austrijā. Tiesa uzskatīja, ka no sprieduma *Elsen* izriet, ka tas, ka tāda persona kā *L. Kauer* ir strādājusi tikai vienā dalībvalstī (Austrijā) un ka uz viņu bērnu piedzimšanas laikā attiecās šīs dalībvalsts tiesību akti, ļauj konstatēt "pietiekami ciešu saikni" starp šiem bērnu audzināšanas periodiem un apdrošināšanas periodiem, kas uzkrāti, veicot algotu darbu šajā dalībvalstī [15]. Tādējādi attiecībā uz 1. posmu, kas aprakstīts iepriekš 38. punktā, Tiesa uzskatīja, ka Austrijas tiesības bija piemērojamas bērnu audzināšanas periodiem, ko *L. Kauer* bija nostrādājusi Beļģijā.

42. Uzskatu, ka abās lietās Tiesa savu secinājumu par 1. posmu, proti, ka strīdīgajiem bērna audzināšanas periodiem piemērojamie tiesību akti bija A dalībvalsts (nodarbinātības dalībvalsts) tiesību akti, pamatoja ar to, ka prasītāja *bērna piedzimšanas brīdī*, kad sākās bērnu audzināšanas periodi, vai nu strādāja algotu darbu šajā dalībvalstī, vai kā citādi bija pakļauta šīs dalībvalsts tiesību aktiem sakarā ar savu iepriekšējo algotu darbu. Manuprāt, tieši šis fakts ļāva Tiesai secināt, ka pastāv "cieša saikne" (spriedumā *Elsen*) vai "pietiekami cieša saikne" (spriedumā *Kauer*) starp attiecīgajiem stāžā iekļaujamajiem periodiem, kas uzkrāti A dalībvalstī, un bērna audzināšanas periodiem, kas uzkrāti B dalībvalstī [16].

43. Lietā *Reichel-Albert* bija izveidojies atšķirīgs faktiskais scenārijs. Šajā lietā uz vecāku, kurš audzināja bērnu, bērna piedzimšanas brīdī (vai pat tieši pirms šī brīža) neattiecās A dalībvalsts tiesību akti. Apelācijas sūdzības iesniedzēja pamatlietā bija Vācijas pilsone, kura, tāpat kā prasītājas lietās *Elsen* un *Kauer*, pirms pārcelšanās uz citu dalībvalsti (Beļģiju) bija strādājusi algotu darbu tikai vienā dalībvalstī (proti, Vācijā). Tomēr atšķirībā no prasītājām abās minētajās lietās viņa pirms pirmā bērna piedzimšanas Beļģijā bija uzturējusies dažus mēnešus. Pēc tam viņa vairākus gadus palika mājās ar bērniem Beļģijā un nestrādāja, līdz atgriezās un sāka pelnīt iztiku Vācijā [17].

44. Pamatojoties uz "pietiekami ciešas saiknes" kritēriju, ko tā piemēroja spriedumos *Elsen* un *Kauer*, Tiesa konstatēja, ka Vācijas tiesību akti ir piemērojami *D. Reichel-Albert* situācijai, lai gan periodi, kuru laikā viņai bija piemērojami minētie tiesību akti, jo viņa strādāja algotu darbu Vācijā, nebija tieši pirms brīža, kad Beļģijā piedzima viņas pirmais bērns, pastāvēja plaisa. Manuprāt, it īpaši divi elementi ir ietekmējuši Tiesas secinājumu. Pirmkārt, *D. Reichel-Albert* bija strādājusi un veikusi iemaksas tikai vienā dalībvalstī (Vācijā) gan pirms, gan pēc tam, kad viņa uz laiku pārcēlās dzīvot uz citu dalībvalsti (Beļģiju), kurā viņa nekad nav strādājusi [18]. Otrkārt, *D. Reichel-Albert* pārcēlās uz Beļģiju tikai ģimenes apstākļu dēļ [19] un tieši no Vācijas, kurā viņa bija nodarbināta līdz pat mēnesim pirms pārcelšanās.

45. Kā jau norādīju iepriekš 38. punktā, visi trīs iepriekš minētie gadījumi notika saistībā ar Regulas Nr. 1408/71 piemērošanu. Minētās regulas 13. panta 2. punktā bija uzskaitīti vispārīgi noteikumi, kas paredzēti, lai risinātu tiesību kolīziju jautājumus sociālā nodrošinājuma jomā, taču tajā nebija ietverts neviens noteikums par bērna audzināšanas periodiem. Saskaroties ar šo tiesību akta nepilnību, Tiesa noteica (1. posmā, kas aprakstīts iepriekš 38. punktā), ka bērna audzināšanas

15 Skat. spriedumu *Kauer*, 32. un nākamie punkti.

16 Interesanti atzīmēt, ka lietā *Kauer* prasītāja faktiski bija pārstājusi strādāt un bija kļuvusi par bezdarbnieci Austrijā kādu laiku pirms bērnu piedzimšanas. Manuprāt, tas, kas lika Tiesai secināt, ka uz *L. Kauer* tomēr joprojām attiecās šīs dalībvalsts tiesību akti laikposmos, kad viņa audzināja bērnus Beļģijā, bija tas, ka viņa šajā dalībvalstī apmetās uz dzīvi tikai pēc sava jaunākā bērna piedzimšanas.

17 Spriedums *Reichel-Albert* tika pasludināts pēc Regulas Nr. 987/2009 44. panta 2. punkta stāšanās spēkā, taču Tiesa konstatēja, ka tieši iepriekšējais sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanas instruments, proti, Regula Nr. 1408/71, nevis Regulas Nr. 883/2004 un Nr. 987/2009, bija *ratione temporis* piemērojams attiecīgajiem faktiem.

18 Skat. spriedumu *Reichel-Albert*, 35. punkts.

19 Turpat.

periodus, kas uzkrāti citā dalībvalstī, nevis tajā, kurā persona ir strādājusi, turpina regulēt šīs dalībvalsts tiesību akti, ja vien šādi periodi būtībā ir "pietiekami cieši saistīti" ar attiecīgajiem stāžā iekļaujamajiem algotas nodarbinātības periodiem, kas uzkrāti šajā teritorijā.

46. Tikai pēc šā novērtējuma pabeigšanas Tiesa pievērsās attiecīgajiem Līguma noteikumiem par darba ņēmēju un pilsoņu brīvu pārvietošanos un risināja jautājumu par saderību ar ES primārajām tiesībām (2. posms). Piemēram, lietā *Reichel-Albert* tikai pēc tam, kad tika secināts, ka pastāv "pietiekami cieša saikne" starp strīdīgajiem ārvalstīs pavadītajiem bērnu audzināšanas periodiem un attiecīgajiem pieteikuma iesniedzēja veiktās algotas nodarbinātības stāžā iekļaujamajiem periodiem un tādējādi Vācijas tiesību akti ir piemērojami šādiem ārvalstīs pavadītajiem bērnu audzināšanas periodiem (1. posms), Tiesa atzina, ka šis pats tiesiskais regulējums nav saderīgs ar LESD 21. pantu (2. posms), jo, pēc tās domām, *D. Reichel-Albert*, lai gan Beļģijā nekad nebija bijusi nodarbināta vai pašnodarbināta, būtu saņēmusi mazāk labvēlīgu attieksmi par to, kādu viņa saņemtu, ja nebūtu izmantojusi savu pārvietošanās brīvību saskaņā ar Līgumiem [20].

47. Pēc tam, kad esmu īsumā izklāstījis Tiesas judikatūru saskaņā ar Regulu Nr. 1408/71, tagad pievērsīšos pašreizējai situācijai un paskaidrošu, kāpēc, manuprāt, "pietiekami ciešas saiknes" kritērijs nav piemērojams tādām tiesvedībām kā šajā lietā, uz kurām attiecas Regulas Nr. 987/2009 44. panta 2. punkts.

2. Pašreizējā situācija: Regulas Nr. 987/2009 44. panta 2. punkts un kāpēc "pietiekami ciešas saiknes" kritērijs vairs nav aktuāls

48. Ņemot vērā pamatlietā aplūkoto faktu hronoloģiju, kas izklāstīta iepriekš 16.–20. punktā, un Regulas Nr. 987/2009 spēkā stāšanās datumu, man ir skaidrs, ka šī regula ir *ratione temporis* piemērojama šajā lietā [21]. Ne iesniedzējtiesa, ne lietas dalībnieki pamatlietā un ieinteresētās personas šo punktu neapstrīd. Tādējādi šī lieta atšķiras no lietām *Elsen*, *Kauer* un *Reichel-Albert*, vismaz tiktāl, cik šajās lietās tiesvedība tika pilnībā izslēgta no šīs regulas piemērošanas laika ziņā [22].

49. Tāpat lietas dalībnieki pamatlietā un ieinteresētās personas ir vienisprātis, ka pamatlietas ietvaros apelācijas sūdzības iesniedzēja nevar atsaukties uz Regulas Nr. 987/2009 44. panta 2. punktu, jo viņa nebija ne nodarbināta, ne pašnodarbināta persona Austrijā dienā, kad saskaņā ar Austrijas tiesību aktiem būtu jāsāk ņemt vērā strīdīgos bērna audzināšanas periodus. Kā norādīts iepriekš 32. punktā, Regulas Nr. 987/2009 44. panta 2. punktā uzskaitītā trešā prasība ir tāda, ka persona joprojām var tikt uzskatīta par personu, kas strādā algotu darbu A dalībvalstī (Austrijā) dienā, kad saskaņā ar šīs dalībvalsts tiesību aktiem strīdīgo bērna audzināšanas periodu būtu jāsāk ņemt vērā attiecībā uz konkrēto bērnu. Saskaņā ar Austrijas tiesību aktiem šis datums ir 1988. gada 1. janvāris [23]. Tajā laikā apelācijas sūdzības iesniedzēja jau bija pametusi Austriju vairāk nekā gadu un bija turpinājusi studijas Apvienotajā Karalistē, pirms apmetās uz dzīvi Beļģijā, kur piedzima abi viņas bērni.

[20] Turpat, 40.–42. punkts.

[21] Kā Tiesa atgādināja spriedumā *Reichel-Albert* (25. un 26. punkts), Eiropas Savienības likumdevējs ar Regulas Nr. 987/2009 97. pantu noteica šīs regulas spēkā stāšanos 2010. gada 1. maijā. Pamatlietas ietvaros apelācijas sūdzības iesniedzējas apstrīdēto lēmumu *PVA* pieņēma 2017. gada 29. decembrī, tātad krietni pēc Regulas Nr. 987/2009 stāšanās spēkā. Šī pati regula bija piemērojama jau tad, kad apelācijas sūdzības iesniedzēja vērsās *PVA*, lai pieteiktos vecuma pensijai.

[22] Skat., piemēram, spriedumu lietā *Reichel-Albert*, 27. un 28. punkts.

[23] *PVA* tiesas sēdē paskaidroja, ka saskaņā ar *ASVG* 231. panta 3. punktu bērna audzināšanas periodus sāk ņemt vērā, sākot ar pirmo pilno civilo mēnesi pēc dienas, kad ir izpildīti attiecīgo tiesību aktu 227.a vai 228.a pantā paredzētie nosacījumi. No lietas materiāliem izriet, ka apelācijas sūdzības iesniedzēja savu pirmo bērnu dzemdēja 1987. gada decembrī.

50. Iesniedzējtiesa norāda, ka pamatlietas faktiskie apstākļi ir līdzīgi tiem, kas tika konstatēti lietā *Reichel-Albert*, jo arī šajā lietā laikposms, kurā uz prasītāju attiecās A dalībvalsts tiesību akti, tādēļ ka viņa šajā dalībvalstī strādāja algotu darbu, nebija tieši pirms viņas bērnu piedzimšanas. Tādēļ tā vēlētos uzzināt, vai *Reichel-Albert* lietā pieņemtais tiesiskais risinājums ir piemērojams šajā lietā. Tā uzskata, ka, ja tas būtu piemērojams, apelācijas sūdzības iesniedzējai būtu tiesības uz to, ka tiek ņemti vērā Beļģijā un Ungārijā uzkrātie bērnu audzināšanas periodi.

51. Norādīšu, ka šajā ziņā Tiesā tika izvirzīti divi atšķirīgi argumenti.

52. No vienas puses, apelācijas sūdzības iesniedzēja, kuru šajā jautājumā atbalsta Komisija un Čehijas valdība, apgalvo, ka Tiesai ir saistošs *ratio decidendi* lietā *Reichel-Albert*, tāpēc faktiski līdzīgās lietās par ārvalstīs uzkrātiem bērnu audzināšanas laikposmiem, kas pēc būtības neietilpst Regulas Nr. 987/2009 44. panta 2. punkta piemērošanas jomā (pat ja tie ietilpst šīs regulas piemērošanas jomā laika ziņā), tomēr būtu jālemj, pamatojoties uz LESD 21. pantu un "pietiekami ciešas saiknes" kritēriju. Pretējā gadījumā Regulas Nr. 987/2009 44. panta 2. punkts radītu mazāk labvēlīgu attieksmi pret vecuma pensijas pieprasītājiem, nekā tā būtu bijusi pirms šīs regulas stāšanās spēkā. Pamatlietas kontekstā apelācijas sūdzības iesniedzēja nonāktu finansiāli sliktākā situācijā tikai tāpēc vien, ka viņa nolēma audzināt savus bērnus citā dalībvalstī, nevis Austrijā. Patiešām, ja viņa būtu palikusi Austrijā, Austrijas tiesiskajā regulējumā būtu noteikts, ka *PVA* ir jāņem vērā šādi periodi pilnā apmērā.

53. No otras puses, *PVA*, kā arī Austrijas un Spānijas valdības būtībā uzskata, ka lietā *Reichel-Albert* veikto tiesisko pārbaudi, kuras pamatā bija "ciešas saiknes" vai "pietiekami ciešas saiknes" pastāvēšana starp A dalībvalstī veiktās algotas nodarbinātības periodiem un B dalībvalstī uzkrātajiem bērnu audzināšanas periodiem, aizstāja Regulas Nr. 987/2009 44. panta 2. punktā noteiktie kritēriji, tādējādi Tiesa vairs nevar piemērot šo pārbaudi.

54. Es piekrītu šim pēdējam viedoklim.

55. Pirmkārt, vēlos sākt ar to, ka, ciktāl tas attiecas uz bērna audzināšanas periodu ārvalstīs ņemšanu vērā, LESD 21. pantā saskaņā ar iepriekš izklāstīto Tiesas judikatūru ir paredzēts, ka dalībvalstij, kuras tiesību akti ir piemērojami konkrētajā situācijā, kad persona ir izmantojusi savu pārvietošanās brīvību un nolēmusi audzināt savu bērnu(-us) citā dalībvalstī, ir jāuzskata šī situācija par tādu, it kā tā būtu notikusi tās teritorijā [24].

56. Manuprāt, saskaņā ar Regulas Nr. 987/2009 44. panta 2. punktu šis noteikums paliek nemainīgs. Šajā noteikumā uzskaitītie nosacījumi ierobežo *tikai* to situāciju veidus, kurās A dalībvalsts tiesību aktus var atzīt par piemērojamiem konkrētai ārvalsts bērnu audzināšanas situācijai [25], bet nekādā veidā neietekmē pienākumus, kas ir noteikti A dalībvalstij, ja šīs dalībvalsts tiesību akti tiek atzīti par piemērojamiem šādai situācijai. Līdz ar to nedrīkst aizmirst, ka, lai gan abas 38. punktā aprakstītās darbības ir ietvertas vienā tiesību normā, no tās izrietošie pienākumi joprojām ir divējāda rakstura: i) A dalībvalstij ir jāpiemēro savi tiesību akti attiecībā uz bērna audzināšanas periodiem, kas uzkrāti B dalībvalstī, ja ir izpildīti Regulas Nr. 987/2009 44. panta 2. punktā uzskaitītie nosacījumi, un, ii) ja tas tā ir un ir piemērojami A dalībvalsts tiesību akti, tad šai dalībvalstij šie periodi ir jāuzskata par tādiem, it kā tie būtu uzkrāti tās teritorijā.

[24] Protams, tas skaidri izriet no spriedumiem *Elsen* (33.–36. punkts), *Kauer* (43. un 44. punkts) un *Reichel-Albert* (38.–44. punkts).

[25] Salīdzinājumā ar situācijām, uz kurām attiektos "pietiekami ciešas saiknes" kritērijs, uz ko Tiesa balstījās Regulas Nr. 1408/71 piemērošanas kontekstā.

57. Šīs piezīmes ļauj man precīzi norādīt, kāda ir patiesā problēma šajā lietā. Runa nav par to, ka pret apelācijas sūdzības iesniedzēju saskaņā ar Austrijas tiesību aktiem varētu būt mazāk labvēlīga attieksme tikai tāpēc, ka viņa bērnu audzināšanas laikā dzīvoja divās citās dalībvalstīs (acīmredzami, ka saskaņā ar Regulas Nr. 987/2009 44. panta 2. punktu šāda iespēja nav paredzēta)[26]. Drīzāk runa ir par to, ka nosacījumi, kas ierobežo Austrijas tiesību aktu piemērojamību viņas situācijai, šajā tiesību normā ir definēti šaurāk nekā lietā *Reichel-Albert* veiktajā tiesiskajā pārbaudē.

58. Otrkārt, ir skaidrs, ka gadījumā, ja ES tiesību aktos dalībvalstīm būtu noteikts plašāks pienākums piemērot savus tiesību aktus attiecībā uz ārvalstīs veiktiem bērna audzināšanas periodiem nekā tas, kas jau ir noteikts Regulas Nr. 987/2009 44. panta 2. punktā, tad minētajā noteikumā uzskaitītās prasības būtu tikai viens apstākļu kopums, saskaņā ar kuru A dalībvalstij būtu jāpiemēro tās tiesību akti attiecībā uz bērna audzināšanas periodiem, kas uzkrāti B dalībvalstī.

59. Jāatzīst, ka es būtu vairāk noskaņots pieņemt šādu Regulas Nr. 987/2009 44. panta 2. punkta interpretāciju, ja šīs normas formulējums būtu *vismaz zināmā mērā atvērts vai neskaidrs*. Tomēr, kā es to saprotu, šajā tiesību normā nav ne mazākā mājiena par to, ka Savienības tiesībās dalībvalstij, kurā vecuma pensijas pieprasītājs ir bijis nodarbināta vai pašnodarbināta persona, varētu tikt noteikti šādi papildu pienākumi. Kā jau norādīju iepriekš 45. punktā, "pietiekami ciešas saiknes" kritēriju Tiesa formulēja saistībā ar Regulā Nr. 1408/71 noteiktajiem vispārīgajiem kritērijiem, nevis ar pašu LESD 21. pantu (kas lietās *Elsen*, *Kauer* un *Reichel-Albert* kalpoja par pamatu A dalībvalsts pienākumam bērnu audzināšanas periodus ārvalstīs uzskatīt par tādiem, it kā tie būtu uzkrāti tās teritorijā)[27]. Tā kā šī regula ir atcelta un aizstāta ar Regulu Nr. 883/2004 un Regulu Nr. 987/2009, kuras 44. panta 2. punktā ir īpaši aplūkots šis konkrētais jautājums, šķiet tikai loģiski secināt, ka šajā tiesību normā ietvertie noteikumi ir aizēnojuši visus Tiesas iepriekšējos mēģinājumus definēt nosacījumus, saskaņā ar kuriem A dalībvalsts tiesību aktus var piemērot bērnu audzināšanas periodiem, kas uzkrāti B dalībvalstī.

60. Protams, tas nav un nevar būt viss, jo ir jāņem vērā arī likumdevēja nolūks, kas ir Regulas Nr. 987/2009 44. panta 2. punkta pamatā, un jāapsver, vai ar tās *pieņemšanu* saistītie apstākļi atbalsta šādu interpretāciju. Šajā saistībā vēlos norādīt, ka Regulas Nr. 987/2009 44. panta 2. punkta redakcionālā vēsture liecina, ka tas tika ieviests, lai ne tikai atspoguļotu Tiesas spriedumus lietās *Elsen* un *Kauer*, bet arī lai noteiktu to piemērošanas jomu[28]. Tāpēc, manuprāt, var pieņemt, ka ES likumdevējs *apzināti izvēlējās* neatsaukties uz Tiesas formulēto "ciešas saiknes" vai "pietiekami ciešas saiknes" kritēriju un tā vietā izvēlējās konkrētāku prasību, ka

[26] Šajā ziņā pilnībā jāpiekrīt Komisijas viedoklim, ka Regulas Nr. 883/2004 un Nr. 987/2009 tika pieņemtas, lai noteiktu īpašus kompetences noteikumus, kas veicinātu ES pilsoņu pārvietošanās brīvību, nevis to ierobežotu. Tas neapšaubāmi tā ir, un Tiesa faktiski ir konsekventi norādījusi, ka, lai nodrošinātu nodarbinātu un pašnodarbinātu personu brīvu pārvietošanos Savienībā, vienlaikus saglabājot vienlīdzīgas attieksmes principu pret šīm personām saskaņā ar dažādiem valsts tiesiskā regulējuma pasākumiem, ar Regulu Nr. 1408/71 un pēc tam ar Regulu Nr. 883/2004 tika izveidota koordinācijas sistēma, kas tostarp attiecas uz tām piemērojamo tiesību aktu noteikšanu (skat. spriedumu, 2019. gada 23. janvāris, *Zyla* (C-272/17, EU:C:2019:49, 37. punkts un tajā minētā judikatūra)).

[27] Protams, tas nenozīmē, ka nosacījumi, saskaņā ar kuriem dalībvalsts tiesību akti kļūst piemērojami konkrētam pārrobežu sociālā nodrošinājuma gadījumam, paši par sevi var nepamatoti ierobežot ES pilsoņu pārvietošanās brīvību. Tomēr nedrīkst aizmirst, ka LESD 21. panta pamatā ir loģika, saskaņā ar kuru, kā skaidri norādīts tā pirmajā daļā, "ikvienam Savienības pilsonim ir tiesības brīvi pārvietoties un dzīvot dalībvalstīs, *ievērojot Līgumos noteiktos ierobežojumus un nosacījumus, kā arī to īstenošanai paredzētos pasākumus*" (mans izcēlums). Lai gan šis noteikums nav atklāts aicinājums likumdevējam iejaukties šo tiesību pamatprincipos, man ir diezgan skaidrs, ka sociālā nodrošinājuma jomā likumdevējs var ļoti labi tostarp no jauna noteikt juridiskos kritērijus, saskaņā ar kuriem persona, kas ir izmantojusi savu pārvietošanās brīvību, ir tiesīga pieprasīt, lai tai joprojām būtu piemērojami tās izcelsmes dalībvalsts tiesību akti.

[28] Skat. Regulas Nr. 987/2009 12. un 14. apsvērumu. Skat. arī 13. apsvērumu Eiropas Parlamenta nostājā, kas pieņemta pirmajā lasījumā 2008. gada 9. jūlijā, lai pieņemtu regulu (P6_TC1-COD(2006)0006).

personai joprojām ir piemērojami A dalībvalsts tiesību akti, pamatojoties uz tās darbību kā nodarbinātai vai pašnodarbinātai personai šajā dalībvalstī, dienā, kad bērna audzināšanas periods tiktu ņemts vērā saskaņā ar tās pašas dalībvalsts tiesību aktiem [29].

61. Vēlos arī piebilst, ka ES likumdevējs, šķiet, daudzos citos Regulu Nr. 883/2004 un Nr. 987/2009 noteikumos ir ne tikai atspoguļojis, bet arī precizējis (un dažos gadījumos, iespējams, pat atkāpies no Tiesas judikatūras, kas tika izstrādāta saistībā ar Regulas Nr. 1408/71 piemērošanu) [30]. Tas, manuprāt, izriet no Regulas Nr. 883/2004 3. apsvēruma, kurā apstiprināta likumdevēja vēlme modernizēt un vienkāršot šīs iepriekšējās regulas noteikumus, ņemot vērā to, ka tie bija kļuvuši sarežģītāki un garāki pēc daudzajiem grozījumiem un atjauninājumiem, lai tostarp ņemtu vērā dažādus Tiesas spriedumus.

62. Tā kā Regula Nr. 987/2009 ir vēlāka par spriedumiem *Elsen* un *Kauer* (bet ne par *Reichel-Albert*), likumdevējs, ja būtu vēlējies, būtu varējis šīs regulas 44. panta 2. punktu formulēt tā, lai pilnībā un skaidri iekļautu Tiesas interpretāciju, kas sniegta abos pirmajos minētajos spriedumos. Tomēr tas izvēlējās to nedarīt. Šādos apstākļos ir jāuzskata, ka tas, ka Regulas Nr. 987/2009 44. panta 2. punktā nav skaidri norādīts "ciešas saiknes" vai "pietiekami ciešas saiknes" kritērijs, norāda uz to, ka likumdevējs apzināti ir vēlējies ierobežot spriedumu *Elsen* un *Kauer ratio decidendi* piemērošanu un ir paredzējis tikai iespēju A dalībvalsts tiesisko regulējumu piemērot bērnu audzināšanas periodiem, kas uzkrāti B dalībvalstī saskaņā ar šajā tiesību normā skaidri uzskaitītajiem nosacījumiem.

63. Piekrītu Komisijai, ka likumdevējs, pieņemot Regulas Nr. 987/2009 44. panta 2. punktu, nevarēja paredzēt, ka Tiesa spriedumā *Reichel-Albert* paplašinās "pietiekami ciešas saiknes" kritērija piemērošanas jomu. Iespējams, tā būtu formulējusi šīs normas nosacījumus citādi, ja šis spriedums būtu pieņemts pirms šīs normas pieņemšanas. Tomēr Tiesas kompetencē nav spekulēt par šo jautājumu. Ņemot vērā, ka likumdevējs jautājumu par ārvalstu bērnu audzināšanas periodu ņemšanu vērā ir skaidri risinājis Regulas Nr. 987/2009 44. panta 2. punktā, jebkuras izmaiņas nosacījumos, saskaņā ar kuriem A dalībvalstij ir jāpiemēro savs tiesiskais regulējums šādiem periodiem, manuprāt, turpmāk arī ir jāpieņem pēc likumdevēja iniciatīvas.

64. Treškārt, rūpīgāka Regulas Nr. 883/2004 un Regulas Nr. 987/2009 mērķa analīze nostiprina manu pārliecību, ka vajadzētu pretoties kārdinājumam papildināt pēdējās minētās regulas 44. panta 2. punktā paredzētos pienākumus ar nerakstītu, uz judikatūru balstītu noteikumu kopumu. No Regulas Nr. 883/2004 11. panta 1. punkta izriet, ka viens no valsts sociālā nodrošinājuma sistēmu koordinēšanas sistēmas pamatprincipiem ir tas, ka ir jāpiemēro *vienas* dalībvalsts tiesību akti [31]. Šajā kontekstā Regulas Nr. 987/2009 44. panta 2. punktā ir paredzēts

[29] Sākotnējā Komisijas priekšlikumā 44. pants, šķiet, vēl vairāk atšķīrās no tiesiskā risinājuma spriedumos *Elsen* un *Kauer*, jo tas tika formulēts šādi: "neskarot dalībvalsts kompetenci, kas noteikta saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 883/2004 II sadaļas noteikumiem, tās dalībvalsts iestādei, kurā pabalsta saņēmējs *dzīvojis visilgāk divpadsmit mēnešus pēc bērna dzimšanas*, ir jāņem vērā bērna audzināšanas periodi citā dalībvalstī, ciktāl citas dalībvalsts tiesību akti nav piemērojami minētajai personai sakarā ar šīs personas nodarbinātību vai pašnodarbinātību" (mans izcēlums) (skat. Priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko nosaka sīki izstrādātus piemērošanas noteikumus Regulai (EK) Nr. 883/2004 par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu (COM(2006) 16, galīgā redakcija).

[30] Skat., piemēram, Tiesas 2013. gada 11. aprīļa spriedumā *Jeltes* u.c. (C-443/11, EU:C:2013:224, 32. punkts) izmantoto pamatojumu. Šī lieta bija par Regulas Nr. 883/2004 65. panta interpretāciju un jautājumu par to, vai šīs normas mērķis bija atspoguļot Tiesas judikatūru par iepriekš piemērojamo normu (proti, Regulas Nr. 1408/71 71. pantu) vai atkāpties no tās.

[31] Vispārīgu skaidrojumu par tiesību kolīziju normām Regulās Nr. 883/2004 un Nr. 987/2009 skat. Lhernould, J.P., "New rules on conflicts: Regulations 883/2004 and 987/2009", *ERA Forum*, 12. sēj., 2011, 25.–38. lpp.

izņēmums no Regulas Nr. 883/2004 II sadaļā paredzētajiem kompetences noteikumiem, lai dalībvalsts, kas saskaņā ar šiem noteikumiem vairs nav kompetenta, būtu atbildīga par citās dalībvalstīs uzkrāto bērna audzināšanas periodu ņemšanu vērā [32].

65. Manuprāt, šāda izņēmuma robežas ir jānosaka pietiekami skaidri. Saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru Regulas Nr. 883/2004 II sadaļas noteikumi veido *pilnīgu* un vienotu kolīziju normu sistēmu, kuras mērķis ir, pirmkārt, nodrošināt, lai personas, uz ko attiecas šī regula, nepaliktu bez sociālā nodrošinājuma tādēļ, ka tām nav piemērojams neviens tiesību akts, un, otrkārt, novērst vairāku valstu tiesību sistēmu vienlaicīgu piemērošanu un no tās izrietošos sarežģījumus [33]. Regulas Nr. 987/2009 44. panta 2. punkts ir savā ziņā unikāls noteikums, jo tajā ietvertais kompetences noteikums, saskaņā ar kuru A dalībvalstij ir jāpiemēro savi tiesību akti attiecībā uz ārvalstīs uzkrātiem bērna audzināšanas periodiem, neskar to, ka Regulas Nr. 883/2004 II sadaļā noteiktie kritēriji var pilnīgi skaidri noteikt B dalībvalsti kā dalībvalsti, kuras tiesību akti citādi ir piemērojami attiecīgajai personai. Līdz ar to ir svarīgi, lai A dalībvalsts kompetentās iestādes spētu *pilnībā* izprast nosacījumus, saskaņā ar kuriem tās tiesību akti kļūst piemērojami bērna audzināšanas periodiem, ko uzkrājusi persona, kura attiecīgajā laikā nav ne "nodarbināta", ne "pašnodarbināta" šajā dalībvalstī (Regulas Nr. 883/2004 11. panta 3. punkta a) apakšpunkts), ne arī ir tās pastāvīgā iedzīvotāja (minētās regulas 11. panta 3. punkta e) apakšpunkts). Ja rastos šaubas par šādiem pienākumiem, tad 44. panta 2. punkta efektivitāte ("*effet utile*") noteikti tiktu apdraudēta.

66. Pretēji apelācijas sūdzības iesniedzējai un Komisijai es uzskatu, ka visi iepriekš minētie apsvērumi nozīmē, ka Regulas Nr. 987/2009 44. panta 2. punkta piemērošanas kontekstā dalībvalstij nav jāpiemēro savi tiesību akti attiecībā uz kādā citā vai vairākās dalībvalstīs uzkrātiem bērna audzināšanas periodiem tikai tādēļ vien, ka šie periodi ir "cieši saistīti" ar stāža uzkrāšanas periodiem, kas iepriekš veikti tās teritorijā. Tai tas ir jādara tikai tad, ja ir izpildīti visi šo secinājumu 32. punktā minētie nosacījumi.

67. Nobeigumā vēlos uzsvērt, ka, manuprāt, ekonomiskajām sekām, kas pamatlietas kontekstā rastos, ja strīdīgajiem bērnu audzināšanas periodiem tiktu piemērotas Austrijas, Beļģijas vai Ungārijas tiesības, nevajadzētu ietekmēt atbildi uz pirmo jautājumu. Tas, vai apelācijas sūdzības iesniedzēja nonāktu finansiāli sliktākā situācijā tāpēc, ka viņas situācijai tiktu piemērotas nevis A dalībvalsts, bet gan B dalībvalsts materiālās tiesības, manuprāt, nevar ietekmēt Tiesas vērtējumu. Tiesību akti, kas noteikti kā piemērojami bērnu audzināšanas periodiem ārvalstīs, dažos gadījumos var būt labvēlīgi attiecīgajai personai, bet citos – nelabvēlīgi.

68. Šajā ziņā atgādināšu, ka ES primārie tiesību akti negarantē darba ņēmējam, ka pārcelšanās uz citu dalībvalsti, kas nav viņa izcelsmes dalībvalsts, neietekmēs viņa sociālā nodrošinājuma situāciju, jo, ņemot vērā atšķirības starp dalībvalstu sociālā nodrošinājuma sistēmām un tiesību aktiem, šāda pārcelšanās var būt vairāk vai mazāk izdevīga attiecīgajai personai [34]. Šajā kontekstā Regulu Nr. 883/2004 un Nr. 987/2009 mērķis nav saskaņot vai pat pielīdzināt, bet tikai izveidot koordinācijas sistēmu, kas tostarp attiecas uz to tiesību aktu noteikšanu, kuri piemērojami

[32] Skat. Jorens, Y., un Van Overmeiren, F., "General Principles of Coordination in Regulation 883/2004", *European Journal of Social Security*, 11. sēj., 2009, 66. lpp.

[33] Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2020. gada 5. marts, *Pensionsversicherungsanstalt* (Rehabilitācijas pabalsts) (C-135/19, EU:C:2020:177, 46. punkts). Tika apgalvots, ka Regulas Nr. 883/2004 II sadaļā paredzētajai koordinācijas sistēmai ir ekskluzīva iedarbība, jo nevar būt piemērojams neviens cits tiesību akts, izņemot tajā norādīto. Šajā saistībā skat. Jorens, Y., un Van Overmeiren, F., "General Principles of Coordination in Regulation 883/2004", *European Journal of Social Security*, 11. sēj., 2009, 72. lpp.

[34] Skat. spriedumu, 2019. gada 23. janvāris, *Zyla* (C-272/17, EU:C:2019:49, 45. punkts un tajā minētā judikatūra).

nodarbinātām personām, kas dažādos apstākļos izmanto savas tiesības brīvi pārvietoties [35]. Tas, ka pārvietošanās brīvības izmantošanas sekas atkarībā no apstākļiem var būt dažādā mērā labvēlīgas vai nelabvēlīgas attiecīgajai personai, ir tiešs rezultāts lēmumam saglabāt atšķirības starp dalībvalstu tiesību aktiem [36].

3. Apelācijas sūdzības iesniedzēja nevarēja pamatoti cerēt, ka viņas situācija tiks reglamentēta saskaņā ar Tiesas iepriekšējo judikatūru

69. Tā kā esmu izklāstījis iemeslus, kāpēc neuzskatu, ka tiesisko risinājumu lietā *Reichel-Albert* var piemērot šajā lietā, vēlos pilnības labad pievērsties apelācijas sūdzības iesniedzējas argumentam, ka viņa pamatoti cerēja, ka strīdīgajiem bērna audzināšanas periodiem tiks piemērotas Austrijas tiesības, jo viņa šos periodus bija uzkrājusi ilgi pirms Regulas Nr. 987/2009 stāšanās spēkā un iepriekš būtu atbildusi lietās *Elsen* un *Kauer* noteiktajam "ciešas saiknes" vai "pietiekami ciešas saiknes" kritērijam.

70. Atbildot uz šo argumentu, *PVA* un Austrijas valdība apgalvo, ka pamatlietas kontekstā apelācijas sūdzības iesniedzējai nevarēja rasties šāda tiesiskā paļāvība. Pirmkārt, laikā, kad viņa pārcēlās uz Beļģiju un Ungāriju, Austrija nebija dalībvalsts un spriedumi *Kauer* un *Elsen* vēl nebija pasludināti. Otrkārt, apelācijas sūdzības iesniedzēja nekādas tiesības attiecībā uz šādiem periodiem nebija ieguvusi līdz brīdim, kad viņa 2017. gadā lūdza piešķirt vecuma pensiju.

71. Piekrītu *PVA* un Austrijas valdībai, ka laikā, kad apelācijas sūdzības iesniedzēja 1987. gadā pārcēlās uz Beļģiju un pēc tam 1991. gadā – uz Ungāriju, viņa nevarēja domāt, ka īsteno savas tiesības uz pārvietošanās brīvību saskaņā ar LESD 21. pantu un ka tā rezultātā viņai būtu tiesības uz to, ka *PVA* šajās citās dalībvalstīs uzkātos periodus uzskatīs par tādiem, it kā tie būtu uzkrāti Austrijas teritorijā. Saskaņā ar Pievienošanās akta par Austrijas Republikas, Somijas Republikas un Zviedrijas Karalistes pievienošanās nosacījumiem un pielāgojumiem Līgumos, kas ir Eiropas Savienības pamatā [37], 2. pantu Austrijai sākotnējo Līgumu noteikumi un iestāžu pirms pievienošanās pieņemtie akti kļuva saistoši tikai 1995. gada 1. janvārī.

72. Tomēr, ja analīzi pārtrauktu ar šo punktu, tiktu ignorēts fakts, ka pensiju lietās, lai noteiktu, kuri noteikumi ir piemērojami *ratione temporis*, noteicošais datums ir tas, kurā persona iesniedz pieteikumu vecuma pensijas saņemšanai. Apelācijas sūdzības iesniedzējas gadījumā šis "galvenais" datums ir 2017. gada 11. oktobris. Tajā brīdī Austrija patiešām bija Eiropas Savienības dalībvalsts.

73. No sprieduma *Kauer* ir skaidrs, ka šādos apstākļos Austrijas iestādēm apelācijas sūdzības iesniedzējas tiesības uz pensiju bija jānosaka saskaņā ar ES tiesībām, *pat pamatojoties uz apdrošināšanas periodiem, kas uzkrāti pirms Austrijas pievienošanās*, un it īpaši saskaņā ar Līguma noteikumiem par darba ņēmēju brīvu pārvietošanos vai katra ES pilsoņa brīvību

[35] Skat. Regulas Nr. 883/2004 1. apsvērumu. Tajā izveidotās kolīziju normu sistēmas sekas ir tādas, ka katras dalībvalsts likumdevējam ir atņemtas *tikai* pilnvaras pēc saviem ieskatiem noteikt savu valsts tiesību aktu piemērošanas jomu un nosacījumus, ciktāl tas attiecas uz personām, uz kurām tie attiecas, un teritoriju, kurā valsts tiesību normas ir spēkā (skat. spriedumu, 2019. gada 23. janvāris, *Zyla* (C-272/17, EU:C:2019:49, 38. punkts un tajā minētā judikatūra)). Citādi saskaņā ar LESD 48. pantu tā atstāj neskartu dalībvalstu kompetenci šajā jomā ar nosacījumu, ka tās rīkojas saskaņā ar Savienības tiesībām un it īpaši saskaņā ar šo regulu mērķi un LESD noteikumiem par personu brīvu pārvietošanos.

[36] Līdzīgi skat. ģenerāladvokāta N. Jēskinena [*N. Jääskinen*] secinājumus lietā *Reichel-Albert* (C-522/10, EU:C:2012:114, 43., 45. un 46. punkts).

[37] OV 1994, C 241, 9. lpp., un OV 1995, L 1, 1. lpp.

pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā [38]. Situācija pamatlietā neattiecas uz to tiesību atzīšanu, kuras, kā apgalvots, esot iegūtas saskaņā ar ES tiesībām pirms Austrijas pievienošanās, bet gan drīzāk uz jautājumu, vai *PVA* 2017. gada decembra atteikums ņemt vērā strīdīgos bērnu audzināšanas periodus notika, pārkāpjot ES tiesību noteikumus, kuri tajā brīdi kļuva saistoši Austrijai [39].

74. Tā kā šo jautājumu esmu paskaidrojis, uzskatu, ka – pretēji apelācijas sūdzības iesniedzējas apgalvotajam – viņa nevarēja likumīgi gaidīt, ka jautājums par to, vai Austrijas tiesību akti ir piemērojami šādiem periodiem, tiks izskatīts, drīzāk ņemot vērā spriedumos *Elsen* un *Kauer* noteikto "ciešas saiknes" vai "pietiekami ciešas saiknes kritēriju" (saistībā ar Regulā Nr. 1408/71 ietverto kritēriju), nevis Regulās Nr. 883/2004 un Nr. 987/2009 ietvertos noteikumus.

75. Šajā ziņā vēlos atzīmēt, ka Tiesa ir konsekventi uzskatījusi, ka tiesiskās paļāvības principu nevar paplašināt līdz tādai pakāpei, kas "vispārēji neļauj piemērot jaunu noteikumu attiecībā uz to situāciju sekām nākotnē, kas radušās saskaņā ar iepriekšējo noteikumu" [40]. Tomēr, lai nodrošinātu tiesiskās paļāvības aizsardzību, ES materiālo tiesību normas ir jāinterpretē kā piemērojamas "situācijām, kas pastāvēja pirms to stāšanās spēkā" tikai tiktāl, cik "no to redakcijas, mērķiem vai struktūras skaidri izriet, ka tām ir jāpiešķir šāda iedarbība" [41].

76. Šajā lietā Regulu Nr. 883/2004 un Nr. 987/2009 spēkā stāšanās diena (2010. gada 1. maijs) nenozīmē, ka, lai noteiktu apelācijas sūdzības iesniedzējas vecuma pensiju pamatlietā, strīdīgie bērna kopšanas periodi ir jāreglamentē ar iepriekš piemērojamo regulu, proti, Regulu Nr. 1408/71. Tas izriet no Regulas Nr. 883/2004 87. panta 2. punkta, kas ir piemērojams arī Regulai Nr. 987/2009, pamatojoties uz tās 93. pantu, un būtībā paredz, ka, lai noteiktu saskaņā ar šo tiesību aktu iegūtās tiesības, ir jāņem vērā visi attiecīgie periodi, kas attiecīgajā dalībvalstī ir uzkrāti pirms Regulas Nr. 883/2004 stāšanās spēkā [42].

77. Manuprāt, no šīs tiesību normas skaidri izriet, ka pamatlietā apelācijas sūdzības iesniedzēja nevarēja pamatoti cerēt, ka uz viņas iepriekšējo situāciju attieksies Regula Nr. 1408/71 un saistībā ar to pieņemtā judikatūra. Līdz ar to, lai gan strīdīgie bērna audzināšanas periodi ir radušies pirms Regulas Nr. 987/2009 stāšanās spēkā, jautājums par to, kuras dalībvalsts tiesību akti ir jāpiemēro šiem periodiem, ir jāatrisina, ņemot vērā *tikai* šīs regulas 44. panta 2. punktu.

[38] Skat. spriedumu *Kauer*, 45. punkts. Atgādināšu, ka minētajā lietā Tiesa secināja, ka ar attiecīgajiem valsts tiesību aktiem patiešām bija ieviesta atšķirīga attieksme, jo tajos citā dalībvalstī (Beļģijā) pavadīto bērna audzināšanas periodu ņemšana vērā bija pakļauta maternitātes naudas pabalsta vai līdzvērtīga pabalsta saņemšanai saskaņā ar Austrijas federālajiem tiesību aktiem. Kā citā lietā apgalvoja ģenerāladvokāte E. Šarpstone [*E. Sharpston*], Tiesa bija netieši gatava uzskatīt, ka *L. Kauer* ir izmantojusi ES tiesības uz brīvu pārvietošanos, lai gan attiecīgā "pārvietošanās" notika pirms Austrijas pievienošanās Eiropas Savienībai (skat. ģenerāladvokātes E. Šarpstones secinājumus lietā *Wieland* un *Rothwangl* (C-465/14, EU:C:2016:77, 50. un 51. punkts)).

[39] Pēc analoģijas skat. spriedumu, 2000. gada 30. novembris, *Österreichischer Gewerkschaftsbund* (C-195/98, EU:C:2000:655, 53. un 54. punkts.). Secinājumos šajā lietā ģenerāladvokāts F. Dž. Džeikobss [*F. G. Jacobs*] (EU:C:2000:50, 147. lpp.), manuprāt, pareizi norādīja, ka citādāks secinājums nozīmētu, ka migrējošs darba ņēmējs, kurš vēlas strādāt "jaunajā dalībvalstī" vai atstāt šo valsti, lai strādātu "vecajā dalībvalstī", nokļūtu neloģiski nelabvēlīgā situācijā salīdzinājumā ar darba ņēmējiem, kuri pārvietojas "veco dalībvalstu" teritorijas ietvaros.

[40] Skat., piemēram, spriedumus, 1979. gada 16. maijs, *Tomadini* (84/78, EU:C:1979:129, 21. punkts), un 2015. gada 6. oktobris, Komisija/*Andersen* (C-303/13 P, EU:C:2015:647, 49. punkts un tajā minētā judikatūra).

[41] Skat. spriedumu, 2015. gada 6. oktobris, Komisija/*Andersen* (C-303/13 P, EU:C:2015:647, 50. punkts). Skat. arī minētās judikatūras kopsavilkumu, ko ģenerāladvokāts M. Bobeks [*M. Bobek*] sniedzis secinājumos lietā E.B. (C-258/17, EU:C:2018:663, 47. punkts). Cita starpā piebildīšu, ka secinājumu 48. punktā viņš konstatēja, ka tāda pati pieeja ir atspoguļota arī saistībā ar jaunas dalībvalsts pievienošanos Eiropas Savienībai attiecībā uz (jauno) Savienības tiesību normu piemērošanu valsts līmenī: pagātnes faktus (proti, faktus pirms pievienošanās) var ņemt vērā, ja tie ir būtiski un ir (no jauna) jāizvērtē jauno tiesību aktu piemērošanas procesā pēc pievienošanās.

[42] Turpretī Regulas Nr. 883/2004 87. panta 5. punktā ir noteikts, ka "tādas personas tiesības, kam dalībvalstī tikusi *nodrošināta* pensija pirms šās regulas piemērošanas dienas, *pēc attiecīgās personas pieprasījuma* var pārskatīt, ņemot vērā šo regulu" (mans izcēlums).

4. Secinājums par pirmo jautājumu

78. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, ierosinu Tiesai uz pirmo jautājumu atbildēt šādi: situācijā, kad Regula Nr. 987/2009 ir piemērojama *ratione temporis*, Savienības tiesības neprasa dalībvalstij, kuras teritorijā persona ir bijusi nodarbināta vai pašnodarbināta, ņemt vērā bērna audzināšanas periodu, ko šī pati persona ir uzkrājusi citā dalībvalstī, tā, it kā bērns būtu audzināts tās teritorijā, ja vien attiecīgajā situācijā nav izpildīti visi Regulas Nr. 987/2009 44. panta 2. punktā paredzētie nosacījumi.

79. Ja pretēji tam, ko es ierosinu, Tiesa atzītu, ka lietā *Reichel-Albert* pieņemtais tiesiskais risinājums joprojām ir piemērojams pamatlietas kontekstā un ka Austrijai ir jāpiemēro savs tiesiskais regulējums attiecībā uz citās dalībvalstīs uzkrātiem bērnu audzināšanas periodiem pat tad, ja tie neietilpst Regulas Nr. 987/2009 44. panta 2. punkta piemērošanas jomā, vēlos piebilst, ka, manuprāt, tas ir iespējams tikai tad, ja ir izpildītas divas prasības.

80. Pirmkārt, kā norādīju šo secinājumu iepriekšējās daļās, būtu jābūt "pietiekami ciešai saiknei" starp bērna audzināšanas periodiem, kas uzkrāti B dalībvalstī, un stāžā iekļaujamajiem periodiem, ko pieteikuma iesniedzējs ir uzkrājis A dalībvalstī vecuma pensijas saņemšanai. Kā Komisija ir pamatoti norādījusi, šāda saikne nevar pastāvēt, ja vien pieteikuma iesniedzēji nepierāda vismaz to, ka A dalībvalsts bija viņu pēdējā nodarbinātības dalībvalsts, pirms viņi sāka audzināt savu(-s) bērnu(-s). Tomēr pat tad, ja tas tā ir, joprojām ir jāizvērtē, vai šāda saikne ir "pietiekami cieša".

81. Šajā ziņā *PVA*, manuprāt, pareizi norādīja, ka apelācijas sūdzības iesniedzējas pamatlietā un *D. Reichel-Albert* situācija minētajā lietā zināmā mērā atšķiras. Lietā *Reichel-Albert* Tiesa, šķiet, piešķīra būtisku nozīmi faktam, ka *D. Reichel-Albert* pirmā bērna piedzimšanas brīdī bija uz laiku pārtraukusi strādāt un *tikai ģimenes apstākļu dēļ* bija noteikusi savu dzīvesvietu Beļģijā[43]. Pamatlietas kontekstā apelācijas sūdzības iesniedzējas aizbraukšana no Austrijas 1987. gadā bija motivēta ar izredzēm turpināt studijas Apvienotajā Karalistē. Iespējams, ka šis pārejas periods, kurā viņa turpināja izglītību, padara saikni starp apelācijas sūdzības iesniedzējas apdrošināšanas periodiem Austrijā pirms viņas bērnu piedzimšanas un strīdīgajiem bērnu audzināšanas periodiem Beļģijā un Ungārijā vājāku nekā lietā *Reichel-Albert*[44].

82. Otrkārt, vecuma pensijas pieteikuma iesniedzējiem būtu arī jāpierāda, ka tad, ja viņi būtu palikuši A dalībvalstī (šajā gadījumā Austrijā), būtu ņemts vērā laiks, kas veltīts viņu bērnu audzināšanai. Citiem vārdiem, pieteikuma iesniedzējiem būtu jāpierāda, ka viņu pārcelšanās un dzīvesvietas maiņas uz citu dalībvalsti dēļ viņu stāvoklis tagad faktiski ir sliktāks nekā tad, ja viņi vienkārši būtu palikuši A dalībvalstī.

B. Par otro prejudiciālo jautājumu

83. Otrais jautājums ir balstīts uz atbildi, kas Tiesai jāsniedz uz pirmo jautājumu. Ar šo jautājumu iesniedzējtiesa lūdz sniegt norādījumus par to, vai Regulas Nr. 987/2009 44. panta 2. punktā ir noteikts, ka A dalībvalstij ir jāpiemēro savs tiesiskais regulējums tikai gadījumos, kad B dalībvalstī

[43] Skat. sprieduma *Reichel-Albert* 35. un 45. punktu, kā arī sprieduma rezolutīvo daļu.

[44] Manuprāt, šis arguments ir pārliecinošāks nekā Spānijas valdības izvirzītais. Pēc minētās valdības domām, atšķirība starp lietu *Reichel-Albert* un izskatāmo lietu ir tāda, ka atšķirībā no prasītājas pamatlietā *D. Reichel-Albert* turpināja saņemt bezdarbnieka pabalstu pēc tam, kad viņa pārtrauca strādāt Vācijā. Nedomāju, ka šim faktam vien nevajadzētu mainīt abu situāciju savstarpējo saistību. Ir taisnība, ka lietā *Reichel-Albert* prasītāja bija bezdarbniece no 1980. gada 30. jūnija un saņēma bezdarbnieka pabalstu Vācijā līdz 1980. gada oktobrim, savukārt Beļģijā viņa apmetās uz dzīvi 1980. gada jūlijā (kamēr viņa vēl saņēma šo pabalstu). Tomēr tas nemaina faktu, ka viņa sāka audzināt bērnus tikai 1981. gada 25. maijā – vairākus mēnešus pēc tam, kad viņa bija pārtraukusi saņemt šo pabalstu.

nav tiesiskā regulējuma par bērnu audzināšanas periodiem, vai arī gadījumos, kad šāds tiesiskais regulējums B dalībvalstī pastāv, bet bērnu audzināšanai veltītais laiks šajā dalībvalstī netiek ņemts vērā *in concreto*. Iesniedzējtiesa uzdod šo jautājumu, it īpaši ņemot vērā ģenerāladvokāta N. Jēskinena secinājumus lietā *Reichel-Albert*[45]. Minētajā lietā ģenerāladvokāts N. Jēskinens aizstāvēja viedokli, ka 44. panta 2. punkts nav piemērojams, ja B dalībvalsts paredz iespēju ņemt vērā šādus periodus. Viņš uzskatīja par nebūtisku to, ka praksē attiecīgā persona savas personiskās situācijas dēļ neko neiegūst no šīs priekšrocības[46].

84. Neredzu iemeslu, kādēļ Tiesai šajā lietā būtu jānonāk pie cita secinājuma. Kā izklāstīts iepriekš 56. punktā, Regulas Nr. 987/2009 44. panta 2. punktā ir paredzēts divkāršs pienākums. Pirmkārt, A dalībvalstij ir jāpiemēro savs tiesiskais regulējums attiecībā uz bērna audzināšanas periodiem, kas uzkrāti B dalībvalstī, ja ir izpildīti šajā tiesību normā uzskaitītie nosacījumi. Šie nosacījumi ietver prasību, ka bērna audzināšanas periodi netiek ņemti vērā saskaņā ar B dalībvalsts tiesību aktiem. Otrkārt, ja ir piemērojami A dalībvalsts tiesību akti, tad šai dalībvalstij šie periodi ir jāuzskata par tādiem, it kā tie būtu uzkrāti tās teritorijā.

85. Atzīstu, ka Regulas Nr. 987/2009 44. panta 2. punkta noteikumi ir mazliet neskaidri, jo prasība par to, ka B dalībvalsts ņem vērā strīdīgo bērna audzināšanas periodu, ir formulēta šādi: "ja saskaņā ar [B dalībvalsts] tiesību aktiem neviens bērna audzināšanas periods netiek ņemts vērā [..]". Kā paskaidro iesniedzējtiesa, tas varētu nozīmēt vai nu to, ka B dalībvalsts šādu periodu neņem vērā *principā*, jo tai nav tiesību aktu, kas regulē bērna audzināšanas periodus, vai arī *in concreto*, jo konkrētajā gadījumā attiecīgā persona nevarēja atzīt šādu periodu saskaņā ar B dalībvalsts tiesību aktiem.

86. Tomēr ir divi iemesli, kas mani pārliecina neņemt vērā šo otro interpretāciju.

87. Pirmkārt, būtu pārāk apgrūtinoši un nepraktiski noteikt par pienākumu A dalībvalsts iestādēm veikt personas prasības pamatotības novērtējumu saskaņā ar citas dalībvalsts (B dalībvalsts) tiesību aktiem, lai noteiktu, vai A dalībvalsts tiesību akti ir piemērojami šīs personas situācijai. Otrkārt, šādi interpretējot Regulas Nr. 987/2009 44. panta 2. punktā paredzētos nosacījumus, iespējams, tiktu radītu situācijas, kurās persona varētu i) apgalvot B dalībvalsts iestādēm, ka tai ir tiesības uz bērna audzināšanas periodu, kas uzkrāti šajā dalībvalstī, ņemšanu vērā saskaņā ar šīs dalībvalsts tiesību aktiem, un, ii) ja šāda prasība tiktu noraidīta, vērsties ar savu lietu A dalībvalsts kompetentajās iestādēs un apgalvot, ka, tā kā tās prasība B dalībvalsts iestādēs ir bijusi nesekmīga, minētās regulas 44. panta 2. punkts nozīmē, ka viņas situācijai var tikt piemēroti A dalībvalsts tiesību akti.

88. Manuprāt, šis noteikums *netika* pieņemts, lai vecuma pensijas pieprasītāji varētu izmēģināt spēkus divu dažādu dalībvalstu kompetentajās iestādēs attiecībā uz viena bērna kopšanas perioda ņemšanu vērā. Kā norādīts iepriekš 64. punktā, Regulas Nr. 987/2009 44. panta 2. punktā ir paredzēts izņēmums no Regulas Nr. 883/2004 II sadaļā paredzētajiem kompetences noteikumiem, lai dalībvalsts, kas saskaņā ar šiem noteikumiem vairs nav kompetenta (A dalībvalsts), būtu atbildīga par citā dalībvalstī (B dalībvalsts) uzkrāto bērna audzināšanas periodu ņemšanu vērā. Šīs normas mērķis nav panākt, lai gan A dalībvalsts, gan B dalībvalsts tiesību akti būtu piemērojami vienam un tam pašam bērna audzināšanas periodam, bet gan to, lai situācijā, kad B dalībvalstī nav tiesību aktu, kas vispārīgi paredzētu bērna audzināšanas periodu ņemšanu vērā, A dalībvalstij būtu jāpiemēro tās tiesību akti konkrētajā situācijā.

45 C-522/10, EU:C:2012:114.

46 Skat. minēto secinājumu 67. punktu.

89. No iepriekš minētā izriet, ka Regulas Nr. 987/2009 44. panta 2. punkts, manuprāt, ir jāinterpretē tādējādi, ka A dalībvalstij nav jāpiemēro savi tiesību akti konkrētam bērna audzināšanas periodam apstākļos, kad B dalībvalsts (kompetentā dalībvalsts saskaņā ar Regulas Nr. 883/2004 II sadaļu) *principā* paredz, ka šis periods ir jāņem vērā. Tādējādi, ja Beļģijā un Ungārijā (2017. gada oktobrī) būtu spēkā vispārējs noteikums vai norma, kas ļautu ņemt vērā bērnu audzināšanai veltīto laiku – un tas ir jānosaka iesniedzējtiesai –, tad pamatlietas kontekstā *PVA nebūtu* jāpiemēro Austrijas tiesību akti attiecībā uz strīdīgajiem bērnu audzināšanas periodiem.

V. Secinājumi

90. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, ierosinu Tiesai uz *Oberster Gerichtshof* (Augstākā tiesa, Austrija) uzdotajiem prejudiciālajiem jautājumiem atbildēt šādi.

– Situācijā, kad *ratione temporis* ir piemērojama Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 987/2009 (2009. gada 16. septembris), ar ko nosaka īstenošanas kārtību Regulai (EK) Nr. 883/2004 par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu, Savienības tiesības neprasa dalībvalstij, kuras teritorijā persona ir bijusi nodarbināta vai pašnodarbināta, ņemt vērā bērna audzināšanas periodu, ko šī pati persona ir uzkrājusi citā dalībvalstī, tā, it kā bērns būtu audzināts tās pašas teritorijā, ja vien attiecīgajā situācijā nav izpildīti visi Regulas Nr. 987/2009 44. panta 2. punktā paredzētie nosacījumi.

– Apstāklis, ka šāds laikposms tiek ņemts vērā tiesību aktos, bet netiek ņemts vērā praksē konkrētajā situācijā dalībvalstī, kas ir kompetenta saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 883/2004 (2009. gada 29. aprīlis) par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu II sadaļu, pats par sevi neietekmē Regulas Nr. 987/2009 44. panta 2. punkta interpretāciju.